

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์พฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย พร้อมทั้งเปรียบเทียบพฤติกรรม มดังกล่าวในหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3 กลุ่ม และศึกษาหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย โดยมีสมมติฐานในการวิจัยว่า พฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียนระดับปฐมวัยของแต่ละกลุ่มหน่วยงานในภาคกลางมีความแตกต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยของแต่ละกลุ่มหน่วยงานในภาคกลางมีความแตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กันระหว่างพฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียนกับพฤติกรรม มทางสังคมของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ฉบับ ฉบับแรกเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียนระดับปฐมวัย ฉบับที่ 2 เป็นแบบบันทึกพฤติกรรม มทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย นำเครื่องมือทั้ง 2 ฉบับ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เมื่อปรับปรุงแล้ว นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร และนำกลับมาหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของพฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียน เท่ากับ .99 และค่าความเชื่อมั่นของพฤติกรรม มทางสังคมของนักเรียนเท่ากับ .96

2. นำเครื่องมือที่หาความเชื่อมั่นแล้วทั้ง 2 ฉบับ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ตัวอย่างประชากร คือ ครู กับนักเรียนในระดับปฐมวัยที่มีอายุ 4 - 6 ปี ในโรงเรียนหรือศูนย์เด็ก 18 แห่ง ในภาคกลาง จำนวนนักเรียนที่สังเกตแต่ละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. หาค่าความถี่ของพฤติกรรม มปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรม มทางสังคมของนักเรียนแต่ละห้องเรียน

2. คำนำณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) ใน subprogram ANOVA

2.1 หาค่าความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์และค่าความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมทางสังคม

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนโดย subprogram ANOVA (Analysis of Variance)

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดย subprogram Crosstabulation

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัยที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ นักเรียนตอบสนองครูทางวาจา นักเรียนตอบสนองครูทางท่าทาง นักเรียนตอบสนองครูทางท่าทางและวาจา นักเรียนเงี่ยบ ครูบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรมและแนะนำทั้งทางท่าทางและวาจา
2. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นปานกลางคือ ครูบรรยาย, อธิบาย สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรมและแนะนำทางวาจา, ครูถามคำถามที่จำกัดคำตอบ, ครูบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรมและแนะนำทางท่าทาง
3. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นน้อย คือ ครูยกของชมเชยนักเรียนทางวาจา นักเรียนพูดหรือแสดงความคิดเห็นทางท่าทาง นักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งของครูหรือตอบสนองในทางลบทั้งทางท่าทางและวาจา
4. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่ไม่เกิดขึ้นเลยคือ ครูยอมรับความรู้สึก และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของนักเรียนทางวาจาและท่าทาง และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทั้งทางท่าทางและวาจา
5. เมื่อนำพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ของโรงเรียนหรือศูนย์แต่ละประเภทมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า ประเภทโรงเรียนที่จัดแบบชั้นอนุบาล 2 ปี มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นสูงสุด คือ สูงกว่าประเภทโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็ก และประเภทโรงเรียนที่จัดแบบศูนย์เด็ก พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสูงได้แก่ ครูถามคำถามที่จำกัดคำตอบ, ครูบรรยาย, อธิบายทั้งทางท่าทาง, ครูทำหน้า, ชู, วิจัยต่างวาจา นักเรียนตอบสนองครูทางท่าทาง, นักเรียนตอบสนองครูทางวาจา, เงี่ยบ

6. จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของแต่ละกลุ่มแล้วพบว่าไม่มีห้องเรียนใดแตกต่างกัน

๕ 7. พฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนที่เกิดขึ้นมากคือ เล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อน สิ่ง, บอก, แนะนำ, พูดทำพจน์, โอ้อวด พูดแนะนำและ/หรือทำท่าแล้วเพื่อนทำตาม, พุคชักชวน

8. พฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนที่เกิดขึ้นปานกลางคือ ช่วยผู้อื่นทำงานหรือ เล่น เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวกายสิทธิ์ผู้อื่น ว่ากล่าว, ชมชู้, ก่อวณผู้อื่น เกือบของเมื่อเลิกเล่นแล้ว ทำเลียนแบบ

9. พฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนที่เกิดขึ้นน้อยคือ ทำลายสิ่งของ ปลอดภัย คุ้มคำพูดหรือท่าทาง โต้เถียงกัน คากัน ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ตีกัน

๕ 10. เมื่อนำพฤติกรรมทางสังคมภายในห้องเรียนของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนหรือศูนย์แต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเล็กเล็กมีพฤติกรรมทางสังคมภายในห้องเรียนเกิดขึ้นสูงสุด คือสูงกว่ากลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นอนุบาล 2 ปี และกลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบศูนย์เล็ก

11. จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มแล้วพบว่า มีตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) คือพฤติกรรมนักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวกายสิทธิ์ผู้อื่น กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเล็กเล็กมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม ($\bar{X}$) สูงสุดคือ 9.678 (S.D. = 5.473) กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบศูนย์เล็กเล็กมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม ($\bar{X}$) รองลงมาคือ 5.146 (S.D. = 3.500) กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นอนุบาล 2 ปี มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม ($\bar{X}$) ต่ำสุดคือ 2.297 (S.D. = 1.707)

12. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนแล้วพบว่า มีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวก 38 คู่ และพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบ 23 คู่

พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกคือ

1. พฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางวาจา กับนักเรียนพูดและ/หรือทำท่ายอมรับความผิดที่ตนกระทำ

2. พฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางท่าทางกับนักเรียนชมเชยเพื่อน

3. พฤติกรรมครูยกย่องชมเชยนักเรียนทางวาจา กับนักเรียนสิ่ง, บอก, แนะนำ

4. พฤติกรรมยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนทางวาทากับนักเรียนสั่ง, บอก, แนะนำ
5. พฤติกรรมสรุปบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรมและแนะนำทางวาทากับนักเรียนทำร้ายร่างกายตนเองหรือผู้อื่น
6. พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่ง ของครูหรือตอบสนองในทางลบทางท่าทางและวาทากับนักเรียนแบ่งปันของให้เพื่อน
7. พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่ง ของครูหรือตอบสนองในทางลบทางท่าทางและวาทากับนักเรียนชวนผู้อื่นทำงานหรือเล่น
8. พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่ง ของครูหรือตอบสนองในทางลบทางท่าทางและวาทากับนักเรียนพูดและ/หรือ ทำท่ายอมรับในความคิดที่ตนกระทำ
9. พฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่ง ของครูหรือตอบสนองในทางลบทางวาทากับนักเรียนชมเชยเพื่อน
10. พฤติกรรมนักเรียนพูดหรือแสดงความคิดเห็นริเริ่มทางท่าทางและวาทากับนักเรียนพูดและ/หรือทำท่ายอมรับความคิดที่ตนกระทำ
11. พฤติกรรมสับสน กับ นักเรียนชมเชยเพื่อน
12. พฤติกรรมสับสน กับ นักเรียนทำตามที่เพื่อนเสนอ
13. พฤติกรรมนักเรียนร้องไห้, ร้องขอ, ขออนุญาต, กล่าวโทษในเรื่องที่มีคนอื่นเกี่ยวข้องทางวาทากับนักเรียนพูดและ/หรือทำมาแล้วเพื่อนร่วมมือหรือทำตาม
14. พฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง กับ นักเรียนแบ่งปันของให้เพื่อน
15. พฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง กับ นักเรียนปลอมโยนด้วยคำพูดหรือท่าทาง
16. พฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง กับ นักเรียนพูดหรือทำท่ายอมรับในความคิดที่ตนกระทำ
17. พฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางวาทากับ นักเรียนแบ่งปันของให้เพื่อน
18. พฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางวาทากับ นักเรียนปลอมโยนด้วยคำพูดหรือท่าทาง
19. พฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางวาทากับนักเรียนพูดและ/หรือยอมรับความคิดที่ตนกระทำ
20. พฤติกรรมสับสน กับ นักเรียนพูดนำ และ/หรือทำมาแล้วเพื่อนร่วมมือหรือทำตาม

21. พฤติกรรมล้อเลียน กับ นักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต

22. พฤติกรรมขู่มอบรับความรู้สึกของนักเรียนทางท่าทาง กับ นักเรียนเล่นกับเพื่อน,

คุยกับเพื่อน

23. พฤติกรรมขู่มอบรับความรู้สึกของนักเรียนทางวาจา กับ นักเรียนพูดหรือแสดงท่าทาง

ล้อผู้อื่น

24. พฤติกรรมขู่มอบรับความรู้สึกของนักเรียนทางวาจา กับ นักเรียนยึดถือของทุกอย่าง

เป็นของตน, หวงของ

25. พฤติกรรมขู่มอบของชมเชยนักเรียนทางวาจาและท่าทาง กับ นักเรียนเล่นกับเพื่อน,

คุยกับเพื่อน

26. พฤติกรรมขู่มอบรับความคิดเห็นของนักเรียนทางวาจา กับ นักเรียนเล่นกับเพื่อน,

คุยกับเพื่อน

27. พฤติกรรมนักเรียนตอบสนองครูทางท่าทาง กับ นักเรียนขอยืมของเพื่อน

28. พฤติกรรมนักเรียนพูดหรือแสดงความคิดเห็นริเริ่มทางท่าทาง กับ นักเรียนยึดถือของทุกอย่าง

เป็นของตน, หวงของ

29. พฤติกรรมนักเรียนพูดหรือแสดงความคิดเห็นริเริ่มทางวาจา กับ นักเรียนเล่นกับเพื่อน,

คุยกับเพื่อน

30. พฤติกรรมนักเรียนแสดงความก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง กับ นักเรียนโต้เถียงกัน, คากัน

31. พฤติกรรมนักเรียนแสดงความก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง กับ นักเรียนแย่งของกัน

32. พฤติกรรมนักเรียนแสดงความก้าวร้าวต่อครูทางท่าทางกับ นักเรียนยึดถือของทุกอย่าง

เป็นของตน, หวงของ

33. พฤติกรรมนักเรียนแสดงความก้าวร้าวต่อครูทางวาจา กับ นักเรียนโต้เถียงกัน, คากัน

34. พฤติกรรมนักเรียนแสดงความก้าวร้าวต่อครูทางวาจา กับ นักเรียนแย่งของกัน

35. พฤติกรรมนักเรียนแสดงความก้าวร้าวต่อครูทางวาจา กับ นักเรียนยึดถือของทุกอย่าง

เป็นของตน, หวงของ

36. พฤติกรรมล้อเลียน กับ นักเรียนคากัน, โต้เถียงกัน

37. พฤติกรรมล้อเลียนกับนักเรียนขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น, ฟังผู้อื่น

38. พฤติกรรมล้อเลียน กับ นักเรียนขอมริเวามช่วยเหลือจากเพื่อน

พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบ คือ

1. พฤติกรรมครุยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางท่าทาง กับ นักเรียนแบ่งปันของให้เพื่อน
2. พฤติกรรมครุยกของชมเชยนักเรียนทางท่าทางและวาจา กับ นักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต
3. พฤติกรรมครุถามคำถามที่จำกัดคำตอบ กับ นักเรียนสั่ง, บอก, แนะนำ
4. พฤติกรรมครุถามคำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น กับ นักเรียนพูดและ/หรือทำนำ แล้วเพื่อนร่วมมือหรือทำตาม
5. พฤติกรรมครุถามคำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น กับ นักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต
6. พฤติกรรมครุบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรมและแนะนำทางท่าทาง กับ นักเรียนแบ่งปันของให้เพื่อน
7. พฤติกรรมครุบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรมและแนะนำทางท่าทาง กับ นักเรียนปลอบโยนด้วยคำพูดหรือท่าทาง
8. พฤติกรรมนักเรียนร้องไห้, ร้องขอ, ขออนุญาต, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองทางวาจา กับ นักเรียนทำตามที่เพื่อนเสนอ
9. พฤติกรรมนักเรียนร้องไห้, ร้องขอ, ขออนุญาต, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองทางวาจา กับ นักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต
10. พฤติกรรมครุยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางวาจา กับ นักเรียนโต้เถียงกัน คำกัน
11. พฤติกรรมครุยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางท่าทาง กับ นักเรียนแย่งของกัน
12. พฤติกรรมครุยอมรับความรู้สึกของนักเรียนทางท่าทาง กับ นักเรียนไม่โต้ตอบเมื่อเพื่อนรังแก, ขอมเพื่อนเมื่อเพื่อนก้าวกาย
13. พฤติกรรมครุยกของชมเชยนักเรียนทางวาจา กับ นักเรียนพูดหรือแสดงท่าล้อผู้อื่น
14. พฤติกรรมครุยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนทางวาจา กับ นักเรียนพูดหรือแสดงท่าล้อผู้อื่น
15. พฤติกรรมครุถามคำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น กับ นักเรียนพูดหรือแสดงท่าล้อผู้อื่น

16. พฤติกรรมครูถามคำถามให้นักเรียนวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น เริ่ม กับ นักเรียนยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน
17. พฤติกรรมครูถามคำถามที่ไม่ต้องการ คำตอบ กับ นักเรียนพูดหรือแสดงท่าลุ่มผู้อื่น
18. พฤติกรรมครูบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรม และแนะนำทางทาทาง กับ นักเรียนแยงของกัน
19. พฤติกรรมครูตำหนิ, ชู, วิจารณ์ กับ นักเรียนทำลายสิ่งของ
20. พฤติกรรมนักเรียนพูดหรือแสดงความคิดเห็นเริ่มทางวาจา กับ นักเรียนขอยืมของเพื่อน
21. พฤติกรรมนักเรียนร้องไห้, ร้องขอ, ขออนุญาต, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองทางวาจา
22. พฤติกรรมนักเรียนร้องไห้, ร้องขอ, ขออนุญาต, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองทางวาจา กับ นักเรียนแยงของกัน
23. พฤติกรรมนักเรียนร้องไห้, ร้องขอ, ขออนุญาต, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองทางวาจา กับ นักเรียนขอความช่วยเหลือจากคนอื่น, ฟังคนอื่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่าพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัยของแต่ละกลุ่มหน่วยงานในภาคกลางมีความแตกต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยของแต่ละกลุ่มหน่วยงานในภาคกลางมีความแตกต่างกันนั้น ผลการวิจัยปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นัก ส่วนสมมติฐานที่ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับ พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนนั้น ส่วนมากสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คงจะแยกอภิปรายดังต่อไปนี้

ก. เมื่อพิจารณาพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัยของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับนี้ในภาคกลางแล้วพบว่า พฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมากคือ นักเรียนตอบสนองครูทางทาทางและวาจา หรือตอบสนองครูทางทาทางหรือวาจาอย่างเดี่ยว จากการทำวิจัยครั้งนี้พบว่า การตอบสนองครูของนักเรียนนี้ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากครูสั่ง เช่น ครูสั่งให้เด็กอ่านพร้อมๆกันในหนังสือ หรืออ่านตามเพื่อน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากอีกพฤติกรรมหนึ่งคือ ครูบรรยาย, อธิบาย,

สรุป, เล่าเรื่อง, สาธิต, อบรม และแนะนำทั้งทางท่าทางและวาจา ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรม การสอนของครู ส่วนมากยังเป็นวิธีการ สอนที่มีครู เป็นศูนย์กลางอยู่ หน้าที่ของนักเรียนคือ ฟัง จดจำ ทำตามที่ครูสั่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา เกี่ยวกับการสอน ของครูประถมศึกษาตอนต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เคื่อนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่สอง กับ พฤติกรรมการสอน ของครู¹ โดยพบว่า ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการพูดอธิบายให้นักเรียนฟัง ทั้งที่มีอุปกรณ์ประกอบการ อธิบาย และไม่มีอุปกรณ์ และครูใช้เวลาประมาณร้อยละ 7.5 ของเวลาการสอนในการอ่านนำ นักเรียนและอ่านพร้อมนักเรียน² นอกจากนั้น เคื่อนเพ็ญ ยังพบว่า พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากคือ ครูให้นักเรียนฟังนิทานและครูเน้นการอ่านเงียบเป็นสำคัญ³ และบรรยากาศในห้อง เรียนส่วนใหญ่มีก่ เงียบ ก็เป็นผลมาจากการใช้คำสั่งของครูเช่นกัน

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระดับปานกลางคือ ครูบรรยาย, อธิบาย, สรุป, เล่า เรื่อง, สาธิต, อบรม และแนะนำทางวาจา ครูถามคำถามที่จำกัดคำตอบ บรรยากาศทางท่าทาง ครูใช้คำสั่ง ครูทำหน้า, ชู, วิจารณ์ ครูถามคำถามที่ถามความต้องการ ของนักเรียน ซึ่งสังเกตได้ว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้อง เรียนส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากครูแทบทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าการเรียน การสอนยังเป็นวิธีการที่มีครู เป็นศูนย์กลางอยู่

¹เคื่อนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม, "ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยใน ชั้นประถมศึกษาปีที่สองกับพฤติกรรมการสอนของครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษ ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524) หน้า 87.

²กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา กองการประถมศึกษา, พฤติกรรมและเวลา ในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ที่ระพัฒนา, 2522), หน้า 55.

³เคื่อนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม, "ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทย...", หน้า 87 - 88.

พฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ที่เกิเกิดขึ้นน้อย เช่น ครูชมเชยนักเรียน นักเรียนแสดงความคิดริเริ่ม
 ครูยอมรับความคิดเห็นและ/หรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ นักเรียนไม่ทอมนสนองครู นักเรียน
 ก้าวร้าวต่อครูทางวาจา ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูยังมีความเข้าใจในตัวเด็กน้อยมาก เพราะเด็กในวัยนี้
 ต้องการเสริมแรงจากครู เช่น ถ้าเด็กทำได้ดี ทำได้ถูกต้อง แล้วได้รับคำชมเชยจากครูจะทำให้เด็ก
 พร้อมทั้งจะพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู ผดุงถิ่น¹ ที่ว่า
 ความสนใจและคำชมเชยจากครูลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กลง¹ การยอมรับความคิดเห็นและ/หรือ
 นำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ก็ยังมีน้อยมาก ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏเลยคือ นักเรียนก้าวร้าว
 ต่อครูทางท่าทางและวาจา จากการท้าววิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนต่อครูมี
 น้อยมากและแทบจะไม่มีเลย อาจจะเป็นสาเหตุเนื่องมาจากวัฒนธรรมของไทยที่สอนให้เด็กรู้จัก
 เคารพยำเกรงบุษนียบบุคคลก็ได้ และพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่งคือ ครูยอมรับความรู้สึกละ
 พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียน และ/หรือยอมรับบรรยากาศห้องเรียนทั้งทางบวกและทาง
 ลบ โดยไม่ยกย่องชมเชยหรือตำหนิ จากการท้าววิจัยครั้งนี้พบว่า ครูหรือผู้ดูแลเด็กทุกคนจะไม่ปล่อยให้
 บรรยากาศของห้องเรียนเป็นไปเองโดยไม่มีครูคอยควบคุม เมื่อครูเข้ามาในห้องเรียนครูจะเป็นผู้
 ดำเนินการควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด กล่าวคือ ครูยังเป็นศูนย์กลางของการเรียนการ
 สอนอยู่ และเมื่อไรก็ตามที่ห้องเรียนเกิดความวุ่นวายครูก็จะใช้คำสั่งหรือตำหนินักเรียนทันที ดังนั้น
 พฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียน และ/หรือยอมรับ
 บรรยากาศห้องเรียนทั้งทางบวกและทางลบ โดยไม่ยกย่องชมเชยหรือตำหนิจึงไม่ปรากฏในการวิจัย
 ครั้งนี้

ข. เมื่อนำพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของโรงเรียนหรือศูนย์แต่ละกลุ่มมา
 เปรียบเทียบกันแล้วพบว่า กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นอนุบาล 2 ปี มีพฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์เกิดขึ้นสูงสุด
 คือสูงกว่าโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็ก และศูนย์เด็ก ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นก็ยังเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง
 กับตัวครู เช่น ครูถามคำถามที่จำกัดคำตอบ, ครูบรรยายคำท้าวทาง, ครูตำหนิ, ชู, วิจารณ์ท้าวทางวาจา

¹เรณู ผดุงถิ่น, "การใช้การเสริมแรงทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าว", 2517.

นักเรียนตอบสนองครู, เจียม เมื่อพิจารณาจากกลุ่มโรงเรียนในกลุ่มนี้แล้วส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนอนุบาลที่จัดโดยเอกชน ซึ่งมุ่งด้านวิชาการมากกว่า เพราะผู้ปกครองคิดว่าเมื่อลูกเข้าโรงเรียนแล้วต้องอ่านออกเขียนได้ โรงเรียนจึงสนองความต้องการ ด้วยการสอนเนื้อหาวิชาให้เด็กเป็นส่วนใหญ่ เมื่อเด็กทำไม่ได้ พฤติกรรมของครูที่ปรากฏตามมาก็คือ คำทอน, ชู, วิจารณ์ ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนตอบสนองครูก็มักจะไม่เป็นไปในลักษณะอ่านตามครู, ตอบคำถามครู, เขียนตามคำบอก และถ้าสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็กเล็กกับศูนย์เด็ก ก็จะได้ยังคงเห็นว่าพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาก คือ ครูถามคำถาม, ครูบรรยาย, ครูสั่ง นักเรียนตอบสนองครูทางท่าทางและวาจา ซึ่งจะเห็นว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ก็ยังเป็นพฤติกรรมอันเกิดจากตัวครูมากกว่า ซึ่งสรุปได้ว่าการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือศูนย์ทั้ง 3 กลุ่ม ยังเป็นวิธีการที่มีครูเป็นศูนย์กลางเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อนำพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของห้องเรียนแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าไม่มีห้องเรียนใดแตกต่างกันเลย ดังนั้นการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือศูนย์ทั้ง 3 ประเภทมีความใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกัน แม้ว่าแต่ละหน่วยงานแต่ละแห่งจะมีจุดมุ่งหมายของการจัดแตกต่างกัน และจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่าไม่ว่าจะจัดรูปแบบเป็นอย่างไร และมีจุดมุ่งหมายอย่างไร กิจกรรมในโรงเรียน หรือศูนย์ก็เป็นการเรียนหนังสือมากกว่ากิจกรรมอื่น คือประมาณร้อยละ 24.49 ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสาเหตุต่าง ๆ เช่น

1. ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก ขาดความเข้าใจเรื่องเตรียมความพร้อม หรือมีความเข้าใจเรื่องการเตรียมความพร้อมไม่ถูกต้อง ซึ่งมักจะเข้าใจว่า การสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ก่อนเข้าเรียนประถมศึกษาคือ การเตรียมความพร้อม

2. ผู้ปกครอง เด็กเองมีความต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้เมื่อมาโรงเรียนหรือศูนย์

3. สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างคือ มีโรงเรียนประถมบางโรงเรียนที่ใช้การสอบคัดเลือกเด็กเข้าเรียน ซึ่งเป็นการบังคับให้มีการสอนเขียน - อ่าน ในโรงเรียนอนุบาล

จากสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ จึงทำให้การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาปรากฏออกมาในรูปการที่ครูมุ่งการเรียนการสอนมากกว่าเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก อาจทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาเป็นไปตามลำดับขั้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กในเวลาต่อมา

- ค. เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียน จะเห็นว่าพฤติกรรม

ของนักเรียนที่เกิดส่วนใหญ่ คือ นักเรียนเล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อน, สั่ง, บอก, แนะนำ, พูท้ำพั้น, ไอ้อวค พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัยนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลักษณะเล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อน ซึ่งมีความถี่เฉลี่ยสูงสุดในพฤติกรรมทั้งหมดที่ปรากฏ จะเห็นได้ว่า การเล่นของเด็กเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง ถือว่าเป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ของเด็ก เพราะเด็กได้รับการยอมรับจากสังคม ธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็กระดับนี้ที่ปรากฏเห็นชัดคือ เด็กจะสั่ง, บอก, แนะนำ เป็นการแสดงอำนาจเหนือของเด็ก ซึ่งถือเป็นสิ่งปกติในเด็ก¹ และพฤติกรรมที่เกิดมากอีกอย่างหนึ่งคือ การพูท้ำพั้น, ไอ้อวค ซึ่งครูควรสนับสนุนให้เด็กได้รู้จักแข่งขันตัวเองแทนการแข่งขันกับผู้อื่น แต่ถ้าหากจะสนับสนุนการแข่งขัน เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมก็ควรให้เด็กรู้จักการแพ้ชนะมีน้ำใจนักกีฬา

พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่เกิดขึ้นน้อยในห้องเรียนนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น แย่งของกัน, ตีกัน, ทว่าร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน โต้เถียงกัน, คำกัน ทำลายสิ่งของ ส่วนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่มีเพียงเล็กน้อยคือ ปลอดภัยด้วยคำพูดหรือท่าทาง ซึ่งจากการท้าววิจัยครั้งนี้พบว่าพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นน้อยมาก อาจจะมีสาเหตุมาจากการอบรมของครูหรืออาจจะเป็นเพราะเด็กเคยถูกลงโทษจากครู

ง. เมื่อนำพฤติกรรมทางสังคมภายในห้องเรียนในโรงเรียนหรือศูนย์แต่ละประเภทมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็กมีพฤติกรรมทางสังคมเกิดขึ้นสูงสุด เช่น พฤติกรรม สั่ง, บอก, แนะนำ เก็บของเมื่อเลิกเล่นแล้ว ว่ากล่าว, ชมเชย, เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวก่ายสิทธิ์ผู้อื่น จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็กนี้ คือโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ในส่วนของเขตจังหวัดเคิม) และเทศบาล สังเกตได้ว่าจำนวนเด็กในห้องเรียนมีจำนวนค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับครูหนึ่งคน ครูส่วนมากรับผิดชอบเด็ก 30 คน ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับอนุบาล

¹ Hurlock, Child Development, 5th ed. pp.235.

ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง¹ มีผลไปถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก เมื่อครูมีเวลาให้เด็กแต่ละคนน้อย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมได้เต็มที่ และพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาในส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งความจริงแล้วการที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแสดงออกมานั้นย่อมเป็นการดี ถ้าพฤติกรรมที่ปรากฏนั้นเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนทำงาน, แบ่งปันของให้เพื่อน แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าพฤติกรรมที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จึงเป็นสิ่งที่ครูต้องระมัดระวังมาก เพราะเด็กวัยนี้ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ครูต้องเอาใจใส่ตลอดเวลา หาวิธีการที่จะช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมพึงประสงค์หรือพึงปรารถนาต่อไป

เมื่อนำพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มโรงเรียนมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า มีพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียงพฤติกรรมเดียวคือ พฤติกรรมนักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวกายสิทธิ์ของผู้อื่น โดยจะเห็นได้ว่ากลุ่มโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็กมีพฤติกรรมค่านี้นี้สูงกว่ากลุ่มโรงเรียนอีก 2 กลุ่ม โรงเรียนที่จัดแบบศูนย์เด็กมีพฤติกรรมค่านี้นี้น้อยลงมา และโรงเรียนที่จัดแบบอนุบาล 2 ปี มีพฤติกรรมค่านี้น้อยที่สุด ซึ่งตรงกับผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของแต่ละกลุ่ม แสดงว่าโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็กนั้นครูมีการควบคุมและส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาน้อย ส่วนโรงเรียนที่จัดแบบชั้นอนุบาล 2 ปี มีพฤติกรรมนักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวกายสิทธิ์ผู้อื่น เกิดขึ้นน้อยที่สุด แสดงว่าครูมีการดูแลนักเรียนหรือให้การอบรมนักเรียนในค่านี้นี้น้อยกว่าที่ ส่วนพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนทางค่านี้นั้นไม่แตกต่างกัน มีความใกล้เคียงกัน แม้ว่ารูปแบบและจุดมุ่งหมายของการจัดแต่ละหน่วยงานจะต่างกันก็ตาม กิจกรรมการเรียนการสอนที่ปรากฏในห้องเรียนจากการไปสังเกตในการวิจัยครั้งนี้ไม่แตกต่างกัน จึงมีผลทำให้พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนไม่แตกต่างกันด้วย

¹พรหมมา รางาม, "ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดปทุมธานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 104.

จ. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับ พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงจะแยกอภิปรายต่อไป

พฤติกรรมที่ดีว่าเป็นบทบาทของครูในฐานะแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ที่ปรากฏในห้องเรียน เช่น ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียนเกิดขึ้นมาก พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่เกิดขึ้นมากคือนักเรียน พุด และ/หรือทำท่ายอมรับในความผิดที่ตนกระทำ นักเรียนชมเชยเพื่อน และพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีน้อย คือ นักเรียนโต้เถียงกัน, คำกัน, แย่งของกัน และในห้องเรียนใดที่ครูมีการยกย่องชมเชยนักเรียนมาก ก็จะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนน้อยเช่นกัน คือนักเรียนล้อเลียนเพื่อน เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เรณู ผดุงถิ่น¹ ที่ว่า ความสนใจหรือคำชมเชยของครูลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กลงได้¹

ในห้องเรียนที่ครูใช้คำถามมาก ไม่ว่าจะเป็นคำถามที่จำกัดคำตอบ, คำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น หรือคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ พฤติกรรมนักเรียนพูดหรือแสดงท่าล้อผู้อื่น, นักเรียนพูดหรือทำน่า, นักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต ก็จะมีอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าการใช้คำถามของครูเป็นเทคนิคในการสอนอย่างหนึ่งที่คอยกระตุ้นให้เกิดกระตือรือร้น อยู่ในระเบียบวินัยของห้องเรียน ในห้องเรียนที่เกิดพฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งของครู หรือตอบสนองในทางลบมีมาก เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางสังคมมาก แต่เมื่อคุณค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมนักเรียนไม่ตอบสนองคำสั่งของครูแล้วมีน้อยมาก $\bar{X} = 0.293$ ซึ่งไม่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่พึงประสงค์ของครูท่านอื่นก็ได้ ครูชมเชยนักเรียน ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ในการสอนนั้นครูควรสังเกตการตอบสนองของนักเรียน เมื่อนักเรียนยังไม่พร้อมที่จะตอบสนอง อาจจะเนื่องมาจากนักเรียนไม่อยากทำกิจกรรม นักเรียนเบื่อ หรืออยากทำกิจกรรมด้วยตนเองมากกว่า ครูควรมีความฉะฉานในการเปลี่ยนกิจกรรมและพฤติกรรมการสอนของตนให้สอดคล้องกับสภาพของเด็กในขณะนั้น จึงจะนำไปสู่พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ต่อไป

¹เรณู ผดุงถิ่น, "การใช้การเสริมแรงทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าว", 2517.

ในห้องเรียนที่นักเรียนพูดหรือแสดงความคิดริเริ่มเกิดขึ้นมาก พฤติกรรมนักเรียนขอยืมของเพื่อนเกิดขึ้นน้อย แสดงว่า เด็กในวัยก่อนวัยเรียนเริ่มมีอิสระในความคิดของตน¹ จึงทำให้เด็กวัยนี้มีความรู้สึกที่ตัวเองเป็นศูนย์กลางมักจะหวงของ แย่งของ ไม่ชอบให้ใคร ชัดใจ² เด็กจะมีพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อน คู่กับเพื่อนมาก ยอมรับความผิดที่ตนกระทำ ดังนั้นครูจึงมีการสนับสนุนให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ของสังคม ครูควรสร้างบรรยากาศที่มีทั้งความรักความอบอุ่นให้แก่เด็ก

ห้องเรียนที่มีพฤติกรรมนักเรียนแสดงอาการก้าวร้าวต่อครู เกิดขึ้นมาก จะเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นมากเช่นกัน ได้แก่ นักเรียนโต้เถียงกัน, คำกั้น แย่งของกัน ยึดถือของทุกอย่างเป็นของตน, หวงของ ซึ่ง เฮิร์ลลอค (Hurlock) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมปกติในช่วงต้น ๆ ของชีวิตเด็ก และจะลดความถี่และความรุนแรงลง³ และในขณะเดียวกันก็จะเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วย คือ นักเรียนแบ่งปันของเพื่อน นักเรียนปลอบโยนเพื่อนด้วยคำพูดหรือท่าทาง, นักเรียนทำท่ายอมรับในความผิดที่ตนกระทำ แสดงว่าเด็กที่ชอบก้าวร้าวต่อครูหรือก้าวร้าวต่อเพื่อน ชอบทะเลาะกับเพื่อน แย่งของกันก็ยังมีความเป็นมิตร กับเพื่อนอยู่ ซึ่งตรงกับการวิจัยของ กรีน (Green) ที่ว่า การทะเลาะวิวาทเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นมิตร และเป็นส่วนหนึ่งของการติดต่อกันทางสังคมของเด็กเล็ก⁴ ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะควบคุมพฤติกรรมนี้ของเด็กมิให้เกิดรุนแรงเกินไป ซึ่งจะมีผลต่อพัฒนาการ ของเด็กต่อไป

ห้องเรียนที่เกิดพฤติกรรมสับสนมาก หมายถึงว่าขณะนั้นห้องเรียนเกิดพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างพร้อมกัน ทำให้การเรียนการสอนไม่ดำเนินไปด้วยดีเท่าที่ควร จากการวิจัยครั้งนี้ ห้องเรียนที่มีพฤติกรรมสับสนมาก จะเกิดพฤติกรรมนักเรียนพูดนำ ทำหน้า นักเรียนชมเชยเพื่อน นักเรียนนำคำถามที่เพื่อนเสนอ นักเรียนเอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต นักเรียนโต้เถียงกัน คำกั้น

¹พรดี ฐุทัย เจนจิต, การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก, หน้า 145.

²เรื่องเดียวกัน.

³Hurlock, Child Development, 5th ed. pp.233-234.

⁴Green cited in Authur T. Jersild, Child Psychology, 4th ed., 1954, pp.206.

นักเรียนฟังผู้อื่น พฤติกรรมทางสังคมเหล่านี้ของเด็กจะเกิดขึ้นสูง แสดงให้เห็นว่าขณะนั้นการเรียนการสอนไม่ประสบผลเท่าที่ควร ห้องเรียนสับสน ครูไม่สามารถควบคุมห้องเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ ซึ่งถ้าในห้องเรียนใดเกิดพฤติกรรมสับสนนี้บ่อย ๆ ก็จะกระทบกระเทือนถึงผลการเรียนการสอนนี้ด้วยคั้งนั้นครูในฐานะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยดีควรได้มีการวางแผนล่วงหน้า พยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หาวิธีการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

สรุปในการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนมีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเราสามารถทำนายผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน คือ ถ้าพฤติกรรมของครูที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์แล้ว เช่น ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ครูยกย่องชมเชยนักเรียน พฤติกรรมของเด็กก็จะเกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ด้วย เช่น นักเรียนชมเชยเพื่อน, พูดหรือทำท่าขอมอบรับผิดชอบที่ตนกระทำ ขณะเดียวกันก็จะเป็นการลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้อันเป็นผลอย่างยิ่ง คั้งนั้น เราจะเห็นได้ว่า ครูหรือผู้ดูแลเด็กมีความสำคัญต่อเด็กมาก ต้องมีการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับเด็กอยู่ตลอดเวลา มีอิทธิพลในการสร้างเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ครูจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เช่น มีบุคลิกภาพที่ดี ให้ความรัก ความมูทิตธรรมแก่เด็กเสมอหน้า ให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมอย่างเป็นอิสระ และการที่ครูจะเป็นแบบอย่างที่ดีได้นั้น ครูควรมีความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็ก การเตรียมความพร้อมของเด็กบ้าง เพื่อจะส่งผลไปถึงพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็กต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควร มีการอบรมครู หรือผู้ดูแลเด็กก่อนประจำการ และขณะประจำการ เพราะครูหรือผู้ดูแลเด็กบางคนไม่มีความรู้ หรือมีความรู้ น้อย ทั้งยังไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยมาก่อนเลย วิธีที่ดี และประหยัดเวลาคือ ให้การอบรมแก่ผู้ดูแลเด็กที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ทางการสอน คำนั้มาก่อนเลย ส่วนผู้ที่เคยเป็นครูประจำการแล้วควรให้ความรู้ และติดตามนิเทศการสอนบ้าง
2. ในการฝึกอบรมครูหรือผู้ดูแลเด็กนั้น ควรให้ความสำคัญของพฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าพฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีผลถึงพฤติกรรม ร มทางสังคมของนักเรียน ดังนั้น ควรให้ความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ที่จะนำไปสู่พฤติกรรม ร มทางสังคมของนักเรียนที่พึงประสงค์ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ควรเพิ่มมากขึ้น เช่น ครูยกย่องชมเชยนักเรียน ครูถามคำถามที่ให้นักเรียนคิด ใช้เหตุผล และแสดงความคิดเห็น ครูยอมรับความคิดเห็นและ/หรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ และขณะเดียวกันควรลดพฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์บางอย่าง เช่น ครูทำหนี, ชู, วิจารณ์ครูใช้คำสั่ง, ครูบรรยาย
3. ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรมีแผนการสอนสำหรับครู เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่พฤติกรรม ร มทางสังคมของนักเรียนที่พึงประสงค์ต่อไป
4. ควรมีการ เผยแพร่เอกสารที่ให้ความรู้ และประโยชน์ต่างด้านการเรียนการสอนของศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา โดยทางโรงเรียนหรือศูนย์ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือมหาวิทยาลัย, วิทยาลัยครู
5. ควรนำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรม ร มทางสังคมของหน่วยงาน ทั้ง 3 กลุ่ม ไปศึกษาเพื่อวางรูปแบบของการศึกษาระดับปฐมวัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงาน เช่น หน่วยงานกลุ่มใดมีพฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่จะทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม ร มที่พึงประสงค์น้อย ก็ควรมีการ ส่งเสริมหรือพัฒนายิ่งขึ้น
6. ควรมีการ ศึกษาทดลองว่าการ เพิ่มพฤติกรรม ร มปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นจะมีผลทำให้เกิดพฤติกรรม ร มทางสังคมที่พึงประสงค์มากขึ้นหรือไม่